

ПАВЛЕНКО ОКСАНА ВОЛОДИМИРІВНА

науковий кореспондент лабораторії екологічної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка, м. Київ

**ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ДОСВІДУ У ФОРМУВАННІ
ПЕРСПЕКТИВИ ОСОБИСТОСТІ**

В статті розглянуто дослідження способів інтерпретації досвіду особистістю, що знаходиться у ситуації невизначеності та виявлення їх зв'язку із процесом формування перспективи особистості. Виявлено взаємозв'язок між способом інтерпретації досвіду та побудовою майбутнього та створено його типологію. Виявлено чотири типи взаємозв'язку: ігнорування досвіду при побудові майбутнього, ідеалізація досвіду при побудові перспективи, застрягання у досвіді, рефлексивно-аналітичний тип взаємозв'язку. Узгоджена, диференційована, оптимістична та реалістична перспектива будується особистістю при рефлексивно-аналітичному зв'язку досвіду та перспективи. Проаналізовано основні типи взаємозв'язку для респондентів пов'язаних з АТО. Виявлено, що знаходження у ситуації невизначеності чи складній життєвій ситуації сприяє виокремленню окремих компонентів досвіду та перспективи, що ускладнює формування узгодженої перспективи. Виявлено, що для бійців АТО найбільш характерні застрягання у досвіді та його ідеалізація, для переселенців (ВПО) – ідеалізація досвіду, для мешканців сірих зон – ігнорування досвіду. Тобто тип інтерпретації особистістю власного досвіду та теперішня ситуація впливають на формування особистістю власної перспективи.

Ключові слова: *життєвий досвід, життєва перспектива, компоненти досвіду, ситуація невизначеності, типологія взаємозв'язку досвіду та перспективи.*

Постановка проблеми. Складні соціально-політичні перетворення, що відбуваються у нашій державі та світі вимагають від людини вміння орієнтуватися в часовому просторі власного життя. Життєві ситуації особистості стають все більш невизначеними та постійно змінними, в цій ситуації на перший план виходить проблематика життя особистості у єдності його минулого, теперішнього та майбутнього. Проте питання про те, якою саме є роль життєвого досвіду у формуванні людиною перспективи власного життя, і якими є механізми впливу досвіду людини на формуванні нею узгодженої, позитивної та реалістичної перспективи власного життя, ще й досі не є достатньо розробленим в психології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розуміти та інтерпретувати власний досвід людина може тільки в певному життєвому середовищі. На думку дослідників (В.А. Аверін, Л.С. Виготський, Н.В. Чепелева), ступінь розуміння свого особистого досвіду залежить від віку та особистісних особливостей людини. Науковці зазначають, що здатність людини до інтеграції особистого досвіду зумовлена рівнем її когнітивної та емоційної сфери. Разом з цим події та їх характер визначаються тим рівнем розуміння, якого надає їм сам суб'єкт. Якщо осмислення реальності скеровується впливом неефективних психологічних захисних механізмів, то воно може спричинити емоційні порушення та призвести до неадаптивним формам поведінки.

Інтерпретація життєвого досвіду є суб'єктивним процесом тлумачення подій в особистісному та соціально-культурному контекстах. Широта розуміння та інтерпретація досвіду ведуть до створення власного внутрішнього світу особистості, власної реальності, забезпечує повноцінне становлення особистості [1].

Як зазначає відомий сучасний науковець Ю. М. Швалб, розуміння власного досвіду – це інтеграція у свідомості чотирьох компонентів особистісної складової індивідуального досвіду (ситуації, дії, переживання, сенсу), що надає цьому конструктові форму особистісного міфа [5].

Широта розуміння та інтерпретація особистісного досвіду ведуть до створення власного внутрішнього світу особистості, її картини світу, що забезпечує повноцінне становлення особистості, та прийняття нею позиції суб'єкта власного життя [4].

Сучасний поворот до аналізу унікального досвіду людини, пошук теоретичної бази та методологічних підстав досліджень життєвого досвіду народжує способи його психологічного дослідження. Одним з таких підходів є нарративний підхід, провідними дослідниками, нарративної психології є М. Вайт, Д. Епстон, Дж. Брунер, В. Лабов, Дж. Валецький, Н.В. Чепелева, М.М. Бахтін, В. Пропп [3].

На думку видатного українського дослідника Н.В. Чепелевої особистий досвід людини відображається в нарративній саморозповіді, в якій символічно поєднані явища об'єктивної дійсності та смисли суб'єктивного буття людини, які стають підґрунтям для побудови несуперечливої картини власного життя та майбутнього [2].

Метою статті є аналіз способів інтерпретації досвіду особистістю, що знаходиться у ситуації невизначеності та виявлення їх зв'язку із процесом формування власної перспективи особистості.

Виклад основного матеріалу.

В нашому дослідженні прийняли участь 187 осіб. Вік респондентів від 18 до 61 року, тобто вибірка представлена дорослим віком. За ступенем невизначеності теперішньої ситуації життєдіяльності особистості та включеності до ситуації АТО нами були виділені наступні групи: бійці АТО – військовослужбовці (26 респондентів), що проходять службу у зоні АТО; ВПО – переселенці (31 респондент), що мають офіційний статус; мешканці прикордонних із зоною АТО територій (47 респондентів); мешканці стабільних територій (73 респонденти), ця група була контрольною для нашого дослідження.

На рисунці 1 представлена модель дослідження на основі якої будувалось експериментальне дослідження.

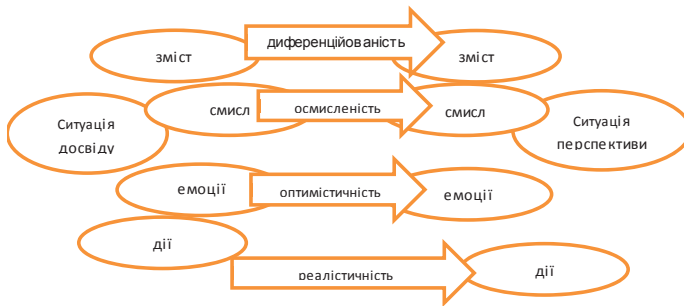

Рис 1. Структурно функціональна модель дослідження.

На першому етапі було розглянуто суб'єктивний зміст поняття життєвого досвіду, виявлені структурні компоненти досвіду, які є найбільш значущими для особистості.

За допомогою методів математичної статистики збудовано факторну модель життєвого досвіду для загальної вибірки, та для кожної окремої групи. В результаті теоретичного аналізу та проведення факторного аналізу нами була створена наступна модель структурно-динамічної організації досвіду до якої входять змістовний, емоційно-переживальний, когнітивний (смысловий) та прагматично-практичний компоненти досвіду, що підтвердило нашу теоретичну модель.

Здійснено аналіз значення та представленості цих параметрів у свідомості особистості. За допомогою факторного аналізу виокремлено найбільш значимі для представників кожної із груп компоненти життєвого досвіду. Домінантним виявився змістовий, а найслабшим – раціонально-практичний компонент.

Таблиця 1

Розподіл дисперсій факторної структури за компонентами життєвого досвіду для представників різних груп.

Група	Компоненти							
	Змістовий		Смисловий		Емоційно-переживальний		Прагматично-практичний	
	Фактор	Дисп.	Фактор	Дисп.	Фактор	Дисп.	Фактор	Дисп.
АТО	«Спустоше о-сірий»	25,62%	«Непотрібно- безсміслений»	27,41%	«Неприємно- важкий»	15,29%	«Мінливий»	10,46%
ВПО	«Легкий»	12,65%	«Непотрібно- звільнюючий»	13,00%	«Неприємно- темний»	27,17%	«Мінливо- навчаючий»	25,88%
М.прик. рд.тер.	«Спустоше о-звужений»	19,38%	«Непотрібно- безсміслений»	17,66%	«Неприємно- важкий»	18,67%	«Звільняюче- мінливий»	12,42%
Загалом пов'яз АТО	«Порожньо- збіднілий»	23,27%	«Неусвідомлю- но- незрозумілий»	18,65%	«Жорстко- темний»	15,08%	«Непотрібно- нікчемний»	14,05%

Окремо проаналізувавши кожен із виявлених компонентів досвіду ми зробили наступні висновки по кожній окремій групі нашої вибірки.

Для групи військові АТО на перший план виходять такі компоненти досвіду, як смисловий та прагматично-практичний. Для цієї групи єдиної із усієї вибірки існує зворотній зв'язок між досвідом та перспективою, тобто в залежності від обраної перспективи структурується досвід особистості. Час, який є пріоритетним для цієї групи – це сьогодні.

Друга група – переселенці, тобто особи, які були вимушені залишити місце свого постійного проживання у зв'язку із військовим конфліктом на сході України та окупацією автономної республіки Крим. Для цієї групи на перший план виходять емоційно-переживальний та смислові компоненти досвіду. Досвід та перспектива особистості мають прямий зв'язок. Найчастіше пріоритетним часом є минуле.

Третя група – мешканці прикордонних із зоною АТО територій. Це мешканці міст Маріуполь, Слов'янськ та так званих «сірих зон». Для цієї групи на перший план також виходить смисловий компонент, велике зна-

чення має змістовний компонент. Зв'язок між досвідом та перспективою є прямий. Час, якому надається перевага – теперішнє та майбутнє.

Четверта група – мешканці стабільних регіонів України. Ця група переважно складається із мешканців Харкова, Дніпра, Києва та інших міст України які знаходяться на відстані від безпосередніх бойових дій, що відбуваються на сході країни. Ця група була контрольною групою для нашого дослідження. Для представників цієї групи великого значення набуває змістовий компонент, важливим є також прагматично-практичний компонент. Час, якому надається перевага – майбутнє та теперішнє.

На підставі отриманих даних ми виділили 4 види структури досвіду:

- основний компонент – когнітивний чи смисловий. В цьому випадку при побудові перспективи майбутнього цей компонент стає основою для формування власного «Хочу» та переходить у мотивацію індивіда;
- основний компонент – прагматично-практичний. В цьому випадку при побудові перспективи майбутнього цей компонент стає основою для формування власної ресурсності індивіда, тобто формування власного «Можу»;
- основний компонент – емоційно-переживальний. В цьому випадку при побудові перспективи майбутнього цей компонент стає основою для формування власного «Буду», тобто формує емоційну готовність індивіда до майбутнього;
- збалансований досвід. Всі компоненти в структурі досвіду є усвідомленими та збалансованими.

Слід зазначити, що накопичення, зберігання та трансформація досвіду відбувається у формі опису ситуації, тобто змістовного його компонента, проте в структурі одиниці досвіду особистості завжди є присутні всі ці компоненти, інакше подія чи ситуація, яка відбулася на життєвому шляху особистості не увійде до її життєвого досвіду і залишиться на рівні пам'яті індивіда. Тоді людина буде пам'ятати цю подію, проте вона не увійде до її життєвого досвіду.

В процесі життя особистості відбуваються зміни, що можуть привести до депривації будь якого з цих компонентів у структурі життєвого досвіду. Що відображається у неспроможності побудувати власну реалістичну, оптимістичну, диференційовану та узгоджену перспективу.

Таким чином нами було виділено чотири основні типи ставлення особистості до свого життєвого досвіду: ідеалізація досвіду (досвід стає основою при формуванні перспективи, не враховується теперішня та бажана майбутня ситуації), ігнорування досвіду (досвід не враховується при побудові перспективи особистості), застрягання у минулому досвіді (перспектива не будується взагалі, ситуація минулого не закінчується), трансформація минулого досвіду (досвід враховується при побудові перспективи особистості, через аналіз теперішньої та майбутньої ситуації). На підставі отриманої типології нами було складено авторський опитувальник для визначення типу інтерпретації досвіду.

В таблиці 2.3.1 представлений зв'язок між досвідом та перспективою особистості для учасників проведеного дослідження.

Зв'язок між досвідом та перспективою особистості для респондентів.

Таблиця 2.3.1

Група	Ідеалізація досвіду в перспективі	Ігнорування досвіду в перспективі	Застрягання у минулому досвіді	Рефлексивно-аналітичний тип
Загальний масив	30,61% (45)	36,73% (54)	7,8% (10)	25,85% (38)
Чоловіки	30,00% (12)	35,00% (13)	19,5% (6)	22,5% (9)
Жінки	30,84% (33)	38,31% (41)	3,7% (4)	27,1% (29)
Військові АТО	30,77% (8)	23,08% (6)	26,92% (7)	19,23% (5)
ВПО	48,00% (12)	32,00% (8)	4,0% (1)	16,00% (4)
Мешканці прикордонних із зоною АТО територій	28,91% (17)	40,68% (24)	3,18% (2)	27,23% (16)
Мешканці стабільних територій	18,52% (5)	40,74% (11)	-	40,74% (11)

Згідно із отриманими даними, ми можемо констатувати, найвищі показники у групі застрягання у минулому (27%) ми отримали для групи «Військові АТО», це може бути пов'язано з тим, що вони на момент опитування знаходились на військовій службі безпосередньо у регіоні, де ведуться бойові дії. Тобто для збереження власного життя та здоров'я вони «не виходять» з теперішньої ситуації активних бойових дій, відповідно побудова життєвої перспективи в цей момент не відбувається. У поперед-

ньому дослідженні нами було встановлено, що саме для представників цієї групи емоційний компонент досвіду є найважливішим серед інших груп.

Для представників групи «ВПО» найбільше характерним типом взаємозв'язку перспективи та життєвого досвіду є ідеалізація досвіду (48%), що може бути пов'язане із прагненням відновити минуле та зберегти смисли, які є важливими для особистості. Для представників цієї групи найважливішою структурною одиницею досвіду найчастіше виявляється саме смисловий компонент.

Представники групи «Мешканці прикордонних із зоною АТО територій» частіше потрапляють до такого типу взаємозв'язку перспективи та досвіду, як ігнорування досвіду в перспективі (41%). Це може бути пов'язано із ситуацією невизначеності в яку вони потрапили. Для представників цієї групи найважливішим компонентом досвіду стають смисловий та змістовний компоненти.

Для представників групи «Мешканці стабільних регіонів» КГ найбільше характерні такі типи взаємозв'язку досвіду з перспективою, як ігнорування досвіду (41%) та рефлексивно-аналітичний тип взаємозв'язку досвіду та перспективи (41%). За допомогою семантичного диференціалу нами було встановлено, що для представників цієї групи найбільш важливим є змістовий та прагматично-практичний компоненти досвіду.

Таким чином, виявлені нами в ході теоретичного та експериментального аналізу даної психологічної проблематики, компоненти життєвого досвіду особистості задають структурування та організацію досвіду у свідомості індивіда та впливають на формування особистісної життєвої перспективи.

При переважанні у життєвому досвіді емоційно-переживального компонента особистість концентрується на своїх позитивних чи негативних переживаннях, які пов'язані з її минулим досвідом взагалі, якоюсь подією чи ситуацією, яка мала місто у її минулому. Проте переживаючи ситуацію знову і знову людина «застрягає в минулому». При цьому вона практично закриває для себе можливість побудови узгодженої перспективи, що пов'язано із тим що досвід особистості стає для неї зверх-цінністю.

У випадку, коли основним компонентом життєвого досвіду особистості стає змістовий компонент, тобто сфери та ситуації, що відбулися у минулому, людина переносить їх не рефлексуючи у своє майбутнє. Треба зазначити, що така організація життєвого досвіду є найбільш поширеною,

що пов'язано із культурним та соціальним заохоченням розвитку саме такого досвіду. Проте у цьому випадку людина, формуючи свою перспективу, виходить із подій та ситуацій минулого, без врахування змін, що відбуваються у сьогоднішні. Це призводить до численних помилок при використанні минулого досвіду. Найчастіше особистість у цьому випадку приходить до думки про те, що її досвід не є корисним, та перестає враховувати його при побудові перспективи майбутнього.

Організація життєвого досвіду в якому ведучим компонентом стають смисли особистості при побудові власного майбутнього реалізується через намагання відтворити ці смисли у власному майбутньому. Проте у наш час перед особистістю стає задача розрізнення власних смислів та смислів «привласнених» (чи, точніше, «нав'язаних»), які повсякчасно транслюються через інформаційне, соціальне та культурне середовище. Розрізнення власних та нав'язаних смислів утворює складну особистісну задачу, що стає перед особистістю у ситуації побудови нею власного життєвого шляху. До того ж перенесення смислів із минулого без відповідної їх інтерпретації та аналізу змін, що відбулися в теперішній ситуації призводять до ідеалізації власного досвіду та спроб без відповідної інтерпретації перенести минулі частини життя, що мали смисли до майбутнього.

Прагматично-практичний компонент досвіду відповідає за діяльну сторону нашого досвіду, тобто фраза про «перейняття досвіду» стосується саме цього компонента і тільки цей компонент досвіду ми можемо безпосередньо передати в процесі навчання тощо. Проте на питання про те в яких ситуаціях ті чи інші дії є доречними і які смисли вкладаються у ці дії без врахування інших компонентів досвіду відповісти неможливо.

Таким чином тільки за допомогою аналізу та розумінню зв'язку між цими компонентами ми маємо змогу побудувати узгоджену, диференційовану, реалістичну, особистісну та позитивну перспективу власного життя.

За результатами дослідження нами була створена типологія взаємозв'язку інтерпретації життєвого досвіду та перспективи особистості.

В таблиці 3.1.1 представлені 4 типи інтерпретації життєвого досвіду та їх вплив на становлення перспективи особистості.

Типологія впливу інтерпретації життєвого досвіду на перспективу особистості

Тип інтерпретації досвіду	Провідний/депривований компонент досвіду	Зв'язок із життєвою перспективою
Ігнорування досвіду минулого	Депривується / ідеалізується прагматично-практичний компонент	Будується без урахування досвіду
Ідеалізація досвіду минулого	Смисловий компонент провідний	Будується через пряме перенесення смислів та подій із минулого в майбутнє
Застрявання у минулому досвіді	Емоційно-переживальний комп. провідний	Не будується. Застрягання у минулому, яке переживається як теперішнє
Рефлексивно-аналітичний тип інтерпретації досвіду	Врахування всіх компонентів	Будується узгоджена перспектива

Таким чином результатами дослідження нами були виділити основні типи ставлення особистості до свого життєвого досвіду:

- Ідеалізація досвіду, тобто людина «застигає» у власному минулому та намагається відтворити його у своєму майбутньому. Це пов'язано із ідеалізацією смислів, які людина вкладає у власне життя. Проте у цьому випадку не приймаються зміни, які відбулись із самою людиною та світом, тобто відсутній аналіз теперішньої ситуації, а ідеалом, який стає основою для побудови перспективи є минула ситуація, яку людина намагається відтворити у майбутньому. У цьому випадку людина концентрується на власних смислах.

- Ігнорування минулого, тобто при побудові перспективи майбутнього досвід не враховується. Та бажане майбутнє формується особистістю без врахування власних ресурсів («можу»). Депривується змістовний компонент минулого. Чи навпаки змістовний компонент оцінюється як позитивний і людина в такому випадку перестає орієнтуватись на власні «Можу» бо вона починає вважати, що «може все».

- Застрявання у власному минулому, у цьому випадку емоційно людина знаходиться та переживає ситуацію минулого як наявну. Тобто сьогодення та майбутнє втрачають для неї свій сенс. Таким чином перспектива перестає будуватись та враховуватись. Особистість у цьому випадку концентрується на власному стані.

- Рефлексивно-аналітичне (задачне) ставлення до досвіду, тобто при формуванні власної перспективи досвід враховується, проте не переноситься в чистому виді у перспективу, а трансформується через аналіз минулої, теперішньої та майбутньої ситуації тобто враховується «хочу», «можу» та «буду» особистості. Тобто людина використовуючи власний досвід насамперед відповідає собі на питання про те, яку задачу вона буде вирішувати. Далі вона проводить рефлексивний аналіз власного досвіду, що до вирішення подібних завдань та аналіз теперішньої ситуації. Тобто у саме цьому випадку особистість стає у позицію суб'єкта власної життєдіяльності, та в неї формується рефлексивно-аналітичний спосіб ставлення до власного життя.

Слід зауважити, що при застряганні у минулому досвіді, тобто ідеалізації чи ігноруванні емоційного компонента досвіду, рух по життєвому шляху особистості зупиняється і особистість може перебувати у стані «психологічної смерті» чи депресивному стані. Цей стан характерний для особистості, яка переживає гостру кризову ситуацію на початковій стадії, проте знаходження у цьому стані тривалий час є руйнівним для особистості. Тому особистість у такому стані потребує психотерапевтичної допомоги.

Висновки. В ході теоретичного та практичного опрацювання проблематики інтерпретації досвіду особистістю та його взаємозв'язку із формуванням перспективи власного життя, нами була створена наступна типологія взаємозв'язку: побудова перспективи з ігноруванням досвіду; побудова перспективи через ідеалізацію досвіду; застрягання у досвіді; рефлексивно-аналітичний тип взаємозв'язку досвіду та перспективи. Для побудови узгодженої, реалістичної, диференційованої та оптимістичної перспективи є оптимальним використання рефлексивно-аналітичного типу, який пов'язаний із аналізом кожного з компонентів досвіду та перспективи особистості. Тип взаємозв'язку досвіду та перспективи залежить від способу інтерпретації досвіду та наявної ситуації особистості. Було виявлено, що в ситуації невизначеності деякі компоненти досвіду та перспективи депривуються чи стають провідним, що призводить до побудови неузгодженої перспективи. Так для Бійців АТО характерний такий тип взаємозв'язку досвіду та перспективи, як ідеалізація досвіду та застрягання у досвіді; для ВПО – ідеалізація досвіду; для мешканців прикордонних із зоною Ато те-

риторій – ігнорування досвіду; мешканців стабільних територій – ігнорування та рефлексивно-аналітичний тип.

Перспектива подальшого дослідження полягає у розробці програми психологічно ї роботи спрямованої на досягнення рефлексивно-аналітичного типу взаємодії життєвого досвіду та особистісної перспективи у життєдіяльності респондентів, тобто трансформації досвіду та його узгодження із задачами сьогодення та майбутнього.

Список використаних джерел

1. Титаренко Т. М. Психологічні практики конструювання життя в умовах постмодерної соціальності: монографія / Т.М. Титаренко, О.М. Кочубейник, К.О. Черемних // Монографія. – К. : Міленіум, 2014. – 206 с.
2. Чепелева Н. В. Розуміння та інтерпретація особистісного досвіду в контексті психологічної герменевтики / Н.В. Чепелева // Актуальні проблеми сучасної української психології. / За ред. академіка С.Д. Максименка – К.: Нора-Друк, 2003. – Вип. 23. – С. 15-24.
3. Чепелева Н.В. Социокультурные факторы понимания и интерпретации личного опыта // Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика / За ред. Н.В.Чепеле-вої. – Т.2, вин. 3. – К.: Міленіум, 2005. – С 6 - 13.
4. Швалб Ю. М. Психологические формы фиксации жизненного опыта /Ю. М. Швалб // Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика / За ред. Н. В. Чепелевої. – К. : Міленіум, 2005. – Т. 2. – Вип. 3. – С. 14-21.
5. Швалб Ю.М. Психологічна структура складних життєвих обставин / Ю.М. Швалб // Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика : монографія / за ред. С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. – С. 19-39.

References

1. Tytarenko T. M. Psykholohichni praktyky konstruiuvannya zhyttia v umovakh post-modernoї sotsialnosti: monohrafiia / T.M. Tytarenko, O.M. Kochubeinyk, K.O. Cheremnykh // Monohrafiia. – K. : Milenium, 2014. – 206 s.
2. Chepelieva N. V. Rozuminnia ta interpretatsiia osobystisnoho dosvidu v konteksti psykholohichnoi hermenevtyky / N.V. Chepelieva // Aktualni problemy suchasnoi ukrainskoi psykholohii. / Za red. akademika S.D. Maksymenka – K.: Nora-Druk, 2003. – Vyp. 23. – S. 15-24.
3. Chepeleva N.V. Sotsyokulturnye faktory ponymanyia y unterpretatsyy lychnoho opyta // Aktualni problemy psykholohii: Psykholohichna hermenevtyka / Za red. N.V.Chepelie-voi. – T.2, vyn. 3. – K.: Milenium, 2005. – S 6 - 13.
4. Shvalb Yu. M. Psykholohycheskye formy fyksatsyy zhyznennoho opyta /Yu. M. Shvalb // Aktualni problemy psykholohii: Psykholohichna hermenevtyka / Za red. N. V. Chepelevoi. – K. : Milenium, 2005. – T. 2. – Vyp. 3. – S. 14-21.
5. Shvalb Yu.M. Psykholohichna struktura skladnykh zhyttievyykh obstavyn / Yu.M. Shvalb // Osobystist yak sub'iekt podolannya kryzovykh sytuatsii: psykholohichna teoriia i praktyka : monohrafiia / za red. S. D. Maksymenka, S. B. Kuzikovoї, V. L. Zlyvkova. – Sumy : Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka, 2017. – S. 19-39.

Павленко О. В.

INTERPRETATION OF EXPERIENCE IN FORMATION OF PERSPECTIVES OF PERSONALITY

The article deals with the study of the ways of interpreting the experience of a person in a situation of uncertainty and revealing their connection with the process of forming the personality perspective. The significance of the interpreter's interpretation of the formation of the picture of the personality of the world is expressed. The relationship between the way of interpreting the experience and the construction of the future has been revealed and its typology created. Four types of interconnections have been identified: ignoring of experience in building the future, idealization of experience in constructing a perspective, stuck in experience, reflexive-analytical type of interconnection. It is proved that when the experience is taught, the pragmatically-practical component of the experience is de-fragmented or idealized, while ideactization is semantic, with an interruption it is emotional-experiencing. A coordinated, differentiated, optimistic and realistic perspective is constructed by the personality in the reflexive-analytical connection of experience and perspective. The types of interconnections for respondents related to ATO are analyzed. It was found that finding in a situation of uncertainty or a difficult life situation contributes to the separation of certain components of experience and perspectives, which complicates the formation of a coherent perspective. It is revealed that the ATO fighters are the most typical jug in the experiment and its idealization, for migrants - the idealization of experience, for the inhabitants of gray zones - ignoring the experience.

Key words: *life experience, life perspective, components of experience, situation of uncertainty, typology of interconnection of experience and perspectives.*

Павленко О.В.

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ОПЫТА КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ПЕРСПЕКТИВЫ ЛИЧНОСТИ

В статье рассмотрено исследование способов интерпретации опыта личностью, которая находится в ситуации неопределенности, и выявления их связи с процессом формирования перспективы личности. Обнаружена взаимосвязь между способом интерпретации опыта и способом построением пограммы будущего и создана их типология. Обнаружены четыре типа взаимосвязи: игнорирование опыта при построении перспективы, идеализация опыта при построении перспективы, застревание, в опыте, рефлексивно-аналитический тип взаимосвязи. Согласованная, дифференцированная, оптимистичная и реалистичная перспектива строится личностью при рефлексивно-аналитической связи опыта и перспективы. Проанализированы основе типы взаимосвязи для респондентов связанных из АТО. Обнаружено, что нахождение в ситуации неопределенности или сложной жизненной ситуации способствует идеализации или депривации отдельных компонентов опыта и перспективы, что усложняет формирование согласованной перспективы. Обнаружено, что для бойцов АТО наиболее характерно застревание в опыте и его идеализация, для переселенцев (ВПО) – идеализация опыта, для обитателей серых зон – игнорирования опыта. Таким образом тип интерпретации опыта личности и настоящая ее ситуация влияют на формирование ее собственных перспектив.

Ключевые слова: *жизненный опыт, жизненная перспектива, компоненты опыта, ситуация неопределенности, типология взаимосвязи опыта и перспективы.*